

FICȚIUNEA

nr. 98 / 4 decembrie 2023

Săptămânal de cultură

Ficțiunea
s-a mutat
pe strada
Lipscani.

Zenob

Director de număr: Bianca Zbarcea

De ce nu mi-a plăcut „All the light we cannot see”

Narcis Amariei

Romanul lui Anthony Doerr, câștigător al unui premiul Pulitzer, a stat la baza miniseriei Netflix. Nu am citit cartea, dar chiar și așa, se verifică încă o dată faptul că ecranizările, de cele mai multe ori, sunt mult sub așteptările noastre. Evident, sunt și excepții și îmi vine în minte acum filmul *Cel mai iubit dintre pământeni*, regizat de Șerban Marinescu, o bijuterie cinematografică. Dar revenind la ușurelul serial netflixian, vă confesez că ceea ce m-a convins să-mi pierd o zi în care aș fi putut scrie la roman, au fost câteva „clickbait-uri” cinematografice, cum ar fi actorul Hugh Laurie, regizorul Shawn Levy (*Stranger Things*), scenaristul Steven Knight (*Peaky Blinders*) și nu în ultimul rând, fascinația ciudată pe care cel de-Al Doilea Război Mondial o exercită încă asupra noastră. Reflectând un pic la acest ultim motiv, ei bine, cred că ne uităm la aceste filme WWII în primul rând pentru că nazismul fascinează. Mașinăria de război germană e impecabilă. Nu dă chix.

Uniformele Wehrmachtului sunt sexy, chiar și simbolurile lor atât de blamate ne atrag. Răul atrage.

Marie-Laure și Werner, sufletele-pereche destinate să se întâlnească sunt miza acestui film. Ea, o adolescentă franțuzească oarbă care transmite mesaje radio codate Aliatilor, citind în Braille din poveștile lui Jules Verne, iar el, un tânăr german folosit de naziști pentru calitățile remarcabile de tehnician radio, e desemnat să o găsească pe fata oarbă în ascunzătoarea sa din podul casei din Saint-Malo, un orașel în ruine, ocupat de nemți și bombardat de americani.

Din păcate, realizatorii „All the light we cannot see” au marjat prea mult pe arhetipuri și clișee. Au exagerat până la ridicol portretele de *bad guys* (naziștii se purtau cu Werner Pfennig – unul de-al lor, arian dovedit – ca și cum ar fi fost un evreu sau vreun prizonier) ori, dimpotrivă, au uitat să dea cu pensula fină peste alte fețe care ar fi putut salva filmul (interpretarea lamentabilă a rolului Marie-Laure). Ingrediente

ar fi fost, slavă Domnului: dileme etice, violență sadică, până și uniforme sexy despre care vorbeam, doar că serialul, deși țintește către o poveste romantică ce transcende diviziunea, distanța și prejudecățile, ne livrează, în schimb, un amalgam pestriț și artificial. E ca și cum te-ai uita printr-un caleidoscop. Ești fascinat de pietricelele colorate, dar imediat vrei să schimbi modelul.

De ce nu mi-a plăcut. Păi, regizoral, filmul e un eșec de la un capăt la altul. Dialogurile sunt plate ca în filmele americane din anii '20. Hugh Laurie (unul dintre motivele pentru care am ales filmul, după cum v-am spus) are un rol nepotrivit, aproape la fel de ne semnificativ ca un cameo (așteptam mai mult cinism la Dr. House).

Umblă o vorbă cum că mai marii de la Netflix nu dau undă verde producțiilor dacă nu au deja celebrele ingrediente de corectitudine politică. Iată că nici aici nu lipsesc. Avem și persoane de culoare și homosexuali și activiști de mediu și feminism. Căci Marie

Noua literatură

bagă un discurs al celor „diferiți”, foarte asemănător cu cel al generației Z din zilele noastre. Mai e tipul de culoare de la muzeu, iar nazistul diabolic, Sgt Maj Reinhold von Rumpel (Lars Eidinger), amator de stridii și vin bun, cu șuvițele alea ude (mai lungi decât ale Führerului), căzute peste față, pare că înainte să își piardă libidoul, era, cel mai probabil, gay.

Ei bine, dragii mei, forțarea acestor principii în fiecare film, fac ca scenariile să devină repetitive până la plictiseală. Pe lângă asta, în „All the light we cannot see” sunt chestii trase rău de păr. „You are the professor?” Pe bune? Ce surpriză! Nu am găsit miza. Diamantul? The sea of flames? Absolut banal.

Sau poate asta ar trebui să fie: „Goebbels spunea că fără radio, partidul nazist nu ar fi ajuns vreodată la putere”. Normal, video killed the radio star...

Ficțiunea în Bucureștiul Vechi

Începând cu 22 noiembrie scriitorii din jurul revistei „Ficțiunea” demarează o serie de evenimente La Diverta Lipsani. Lecturi, discuții și răsfoială în librărie, combinate cu plimbări pe cea mai veche stradă din București. Doina Ruști & Damian Anfile, Marius Balo, Mihai Bălăceanu, Roxana Ruscior, Ileana Marin,

Luke Carman, Andrei Velea, Liviu G Stan, Adriana Irimescu și Petre Nechita deschid seria evenimentelor Ficțiunea.

De asemenea, în fiecare joi, la ora 18. Florin Spătaru și invitații săi vă așteaptă pe strada Academiei nr 7, la Librăria CLB -Academiei.

În Sydney, ca și-n București

Andrei Velea

Luke Carman, tânăr scriitor Australian, autor de povestiri scurte (sau eseuri, cum se folosește acolo formularea, „short stories“ and „essays“), nu este cunoscut publicului din România. Însă, prin amabilitatea scriitoarei Mihaela Cristescu, la editura eLiteratura este tradus și publicat primul lui volum în limba română. Luke Carman e autorul următoarelor cărți: „Un tânăr elegant“ (2014), „Antipatii intime“ (2019) și „Un extaz obișnuit“ (2022).

Cartea care va fi lansată pe 26 noiembrie, ora 14, la târgul Internațional de Carte Gaudeamus, editura eLiteratura, se intitulează „Un torpedou numai al lui“ și conține trei proze scurte.

Le voi denumi, generic, texte. Ele sunt intime, profunde, o invitație în viața de zi cu zi a autorului, în lumea lui de frici, plăceri și obsesii. Sunt delicate și puternice în același timp, atât prin faptul că sunt scrise cu atenție la stil și construcție, însă, în același timp, dublate de forța brută a dezgolirii eului în fața cititorului.

Începând să citesc primul text, cel care dă chiar titlul cărții, am asistat la o construcție atentă la detalii, fină, cu un fel de elocvență reținută și sinceră, pentru ca apoi, pe măsură ce textul se desfășura, tonul să devină din ce în ce mai intim. Începe cu o scurtă și elegantă pledoarie despre felul în care, în Australia, scriitorul e nevoie să caute finanțare la persoanele înstărite. La noi e căutată, mai degrabă, la instituțiile statului... Altă cultură, aceeași „cerșetorie“. Textul continuă cu o descriere atrăgătoare a încăperii și a unei doamne misterioase care, în timp ce primește un autograf de la autor, dezvăluie că se ocupă de una dintre autostrăzile aflate în construcție în Sydney. Detaliul declanșează întreg spectrul narativ din acest text și din

următoarele. Autorul ni se dezvăluie ca un „car-man“, „om-mașină“, aluzie/ironie referitor la propriul nume, Carman. Parafrazănd un vers din Gertrude Stein, „a rose is a rose is a rose is a rose“ („un trandafir e un trandafir e un trandafir e un trandafir“), Luke Carman începe dezgolirea sinelui în textele sale prin butada: „a car-man is a car-man is a car-man is a car-man“. Și de aici întregul șir de meditații referitoare la divorț, la propriul copil, la timpul petrecut în mașină, acolo unde ai „privilegiul“ (în sens ironic) de a avea un torpedou numai pentru tine. „Timpul meu în postură de car-man a început la scurt timp după primul meu divorț, atunci când mașina în sine a devenit un fel de casă mobilă [...] Toate cărțile, hainele și mobilierul, prietenii și familia, de exemplu, vor trebui să fie înlăturate. Dar cine are nevoie de toate aceste lucruri când deține un torpedou numai al lui, un rezervor plin cu benzină, o carte audio cu *As you like it* pe un compact disc și șase luni de asigurare pe talonul mașinii?“

Proza lui Luke Carman cucește prin fraza lungă și frumos construită. Nu e o frumusețe clasică, chiar dacă are ceva din savoairea ei. E o concepție plină de sevă, actuală, dar care păstrează ceva din farmecul unor fraze migăloase ale scriitorilor clasici. Ironia, atât de caracteristică australienilor, din ceea ce îmi povestește doamna Mihaela Cristescu, este prezentă, subtilă, și am citit-o mai ales sub forma autoironiei, cea care dă cu adevărat farmec și este un semn al inteligenței creative. Iată: „M-am lăsat înapoi în moliciunea scaunului și m-am simțit ca și cum aș fi ieșit din transă, de parcă aș fi fost un actor care joacă o scenă de multe zile, iar regizorul ar fi strigat, în sfârșit, încheierea. *O, slavă Domnului!*, i-am spus, aproape râzând: *Sunt numai nebun!* Să întâlnești nebunia este un eveniment la fel de obișnuit și natural în viața modernă precum este să descoperi roua pe iarba dimineții.“

Integral în versiunea online

Martacul lui Abăluță

I.R. Roman

Constantin Abăluță poate fi clasificat cu toată încrederea în categoria poezilor „vănoși“ datorită calității sale de a rezista luptei cu timpul și tendințelor contemporaneității.

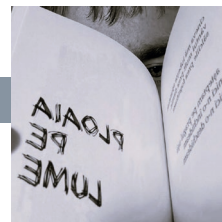
Poezia *PLOAIA PE LUME*, care dă titlul volumului, pornește de la (cum să nu) versul lui Băcovia din *Note de Toamnă*. Elementul apei este prezent, persistent și, dacă-i pot spune așa, „udă“ versul: „acum când scriu aceste fraze/ afară începe să plouă/ îmi scot ochelarii/ îi șterg cu piele de căprioară/ afară ploaia a stat/ [...] pixul obosește/ ploaia vine la geam/ [...] mă voi pierde și pe mine/ iar ploaia pe lume/ nu va mai avea nici un sens“. Pe lângă umezeala care învâluie poezia, poetul schițează, (dacă-mi permiteți pedanteria) fresca bardului fără vlagă: „obișnuința de a scrie/ e mai rea ca malariala/ [...]

e noapte pentru călcăiele mele/ și ziua pentru sferul/ de plămân ce mi-a rămas“. Chiar dacă poezia pare să dea tonul volumului, mai mult de conexiunea intimă cu amintirile autorului nu oferă, însă poeziile următoare, cât și cele care o precedă (*VÂNT DE PRIMĂVARĂ, CĂLĂTORIE NELIMITATĂ, L'ETERNAL RETOUR*), confirmă „mâna bătută“ de poet a lui Constantin Abăluță.

Dintre toate poeziile volumului, doar în *L'ETERNAL RETOUR* stihia apei nu este dată-n vileag, ci este tehnic ascunsă. Poezia se diferă față de tematica colecției. Urmărește altă paradigmă de idei, este o poezie a recunoștinței, a reflecției adânci asupra lucrurilor fundamentale. Versurile contractă intensitatea și „pălesc“ cu cele mai banale evocări. Care, cu multă tensiune, exprimă importanța

lucrurilor simple și eronat considerate ne semnificative: „să mergi pe străzi înguste/ ca în copilărie/ sub pași pământ elastic/ bucuros de oaspeți/ [...] e bine să fii copil/ și să ajungi până-n ziua de azi/ să muști din pâinea caldă/ să bei apă“. Strofele sunt împlântate într-o profundă afecțiune pentru viu și obiect, pe care o va menține clipă după clipă. Asemenea tânărului Matthew din *Portretul lui M*, care, proaspăt absolvent, în discursul său de mulțumire, nu uită să includă și scaunele, și pereții, și băncile.

Modestia lui Constantin Abăluță hrănește versul. Ca Iacob Negruzzi, Abăluță nu e ahtiat după un succes literar imediat, preferă intimitatea și reținerea specifică stoicilor. Poetul este demult peste etapa de căutare a sinelui, înfățișează împăcarea cu artistul plin de rezerve ajuns la senectute, care,

sporadic, se mai încearcă: „așteptam pe pragul ușii/ nici n-o închideam/ nici n-o deschideam“.

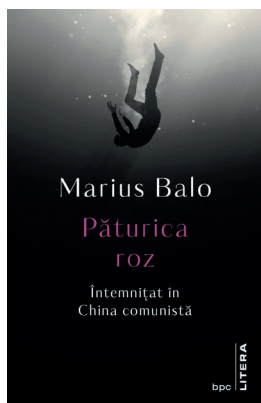
Văd cum câmpul literar l-a neglijat pe Abăluță, puține cronici, puțină atenție. Însă cred că, la un moment dat, Abăluță, dintr-un poet necaptivant pentru tineri și exagerat de discret pentru mastodonții literari, va răzbate anume datorită venei sale și răbdării. Dacă nu-și va pierde încrederea, desigur: „anii pe care i-am lăsat în urmă/ sunt mulți ori puțin/ zorii sunt ușori pe mâinile mele/ și peștii prinși în râu miroso/ a zile viitoare“.

Volumul *PLOAIA PE LUME* (2020) este o lucrare parcimonioasă, dar clădită cu scrupulozitate.

Integral în versiunea online

Marius Balo

în dialog cu Dorian Dron

Cum privești astăzi romanul *Procesul* de Kafka?

La fel de puternic și cu aceași aplicabilitate și astăzi. Este un roman esențial pentru definiția: cât de odios poate fi omul și sistemul pe care tot el l-a creat. Când semeni de-ai lui sunt judecați în baze fictive și toată durerea acumulată de individ reușește să-l scindeze de mintea sa, să-l reducă la un mecanism de funcționare controlată. Veșnica ideologie pe care sistemele opresive au implementat-o, cu o simplă direcție: omul și reeducarea lui într-un spirit comun. Fără să ridice privirea, fără să vorbească prea mult. Fără să gândească și să caute hibe într-un sistem perfect. Fără educație și fără posibilitatea de dezvoltare intelectuală. Cu cât mai „prost” (că nici cuvântul ăsta nu cred c-o să-l mai putem folosi mult timp), cu atât mai bine. Ușor de manipulat și de manevrat într-o unitate lipsită de emoție și perspective. Sistemul e sfânt, nu crezi. Jos libertatea, nu avem nevoie de ea.

Ce cărți similare îți vin în minte în continuarea *Procesului*?

Aș merge pe ideea distopiilor: George Orwell – 1984, Aldous Huxley – *Minunata lume nouă*, Ray Bradbury – *Fahrenheit 451* și altele din zona lagărelor de concentrare: William Styron – *Alegerea Sofiei*, Frank

McCourt – *Cenușa Angelei*: o copilărie irlandeză, plus *Fenomenul Pitești* de la noi. Sunt mult prea multe cărți și mult prea puțini oameni care să înțeleagă din ele că realitatea capătă deja aceste forme de cenzură.

Ai scris despre libertate, ai avut vreodată intenția de a scrie despre ea?

Da, am scris în *Neuroleptic* despre o formă de libertate, o libertate a minții și o evadare dintr-un ospiciu ca efect al recuperării memoriei. Am scris inclusiv în povestirea *Mesajul* din volumul colectiv *Dragostea când te doare*, apărut în colecția Biblioteca de Proză contemporană coordonată de Doina Ruști. Aici am analizat o situație similară, când pandemia și un sistem opresiv pun stăpânire pe libertatea individului și îl anchetează, urmând ca viața să se termine tragic.

Dar cu siguranță aș scrie despre libertatea din zilele noastre care nu prea mai este libertate. Când corporațiile dictează mersul lucrurilor fix în stilul în care și controlează și conduc oamenii, când rețelele sociale creează algoritmi de cenzură, iar identitatea devine un concept de neluat în seamă. „Intri la noi, faci ca noi, nu ca tine! Noi suntem stăpânii!”

Ce caz, eveniment istoric și se pare tentant pentru o abordare literară?

Aș spune un soi de Comunism aplicat pe ideea de libertate în democrație, cum ar arăta lumea controlată complet de tehnologii. Cum adolescenții s-ar aduna pe rețelele de socializare cu singurul scop de a fi parte din societate și de a se da cu sistemul pentru a fi cool. Dar un sistem bolnav, în care regulile sunt stricte, și ele trebuie respectate. Iar regulile din rețelele

de socializare ies din cadrul fictiv și devin reguli în realitate. Cine se împotrivesc, este izgonit din cetate, vorba aia.

Dacă ai fi închis/izolat/ostracizat, care ar fi mijlocul ficțional prin care ai supraviețui? Scris? Citit? Imaginat? Discuții despre ficțiune? „Scenarii” și planuri concrete de evadare? etc.

Cu siguranță ar fi scrisul. Fără el, aș pierde noțiunea de identitate și speranța că într-o zi, viața fără cenzură ar putea reveni.

Ce-ai face dacă într-o zi ai găsi pe eticheta unui produs, cumpărat din magazin, o scrisoare de la un deținut care denunță condițiile din detenție?

Poate c-aș căuta să-l contactez și să scriem împreună povestea lui. Povestea unei vieți private de libertate.

Căsătoria

Când ai nouăzeci de ani, o sănătate precară, dar care încă te mai ține în picioare și cum din suma prea multelor lucruri nebunești pe care ai visat o viață întreagă să le poți face, numai câteva au mai rămas „acceptabile”, ei bine, pe acestea din urmă nu le poți refuza în ciuda unei așa-zise înțelepciuni a vârstei. Așa și cu povestea de ieri, când, în fața altarului unei biserici săsești, sub ochiul de piatră și pleoapa de lemn, mai mult închisă, a unui Dumnezeu cu o vechime de 800 de ani, am spus „da”.

Da! Dar asta e o povestea lungă, atât de lungă încât dacă acum nu aș boli și nu m-aș teme de moarte, nicidecum nu aș așterne-o pe hârtie. Ah, da, ea, hârtia! Consecventul inamic al vieții mele, tot tu! În definitiv, m-ai învins mereu cu grandoarea imaculată a frumuseții și simplității tale „gen” zen, cum îi aud azi pe tineri spunând. Ha! Ha! Ha! Și dacă nu ar fi fost el, râsul, acest ultim și suprem dar al zeilor,

lăudată le fie esența, chiar că atunci m-ai fi dovedit și stălcit total în jocul ta. Pentru că niciun doctor nu mi l-a putut interzice. Niciun doctor nu s-a dovedit îndeajuns de nebun și de caraghios ca să-l adauge pe lista lor de recomandări, o listă nesfârșită, mereu și mereu îmbogățită de noi restricții cu fiecare an ce a trecut. Nu dulciuri, nu drink, nu sare, nu aia, nu aia, iar de cea de care nici măcar nu se poate vorbi, desigur, nici vorbă. Și de-asta râd, și râd cu râsul meu de om bătrân, pe jumătate poate deja nebun. Și cum altfel când aleasa mea are și ea doar una sută patru anișori. Ha,

ha, ha! Of, când îmi amintesc, cu o luciditate ce mă sperie uneori, că același răs îl aveam și-l purtam ca pe un drapel și la cinzeci și ceva de ani. Dar oare era el, același răs, râsul meu?!

Apoi, în definitiv, mecanismul oricărui mariaj se manifestă ca în cazul unei traume: refuz, mânie, negociere, depresie și, în ultimă fază, vine și iubita acceptare. La mine au durat mult primele trei faze și din cauza asta pentru cea de-a patra nu prea am mai avut timp, deși ceva din mine a mușcat și ea. Acum când mă gândesc la toate astea, însă ieri...

Emanuel Pope

Ieri a fost ca azi. Afară spun. O zi frumoasă, oricum ți-ai fi învățat gândul și ochii. Cerul de-un albastru curat părea o sineală dată-n zilele de sărbătoare caselor de la țară și sta gentil boltit, ca un nor de ușor pe o mână de pini falnici, verzi, cum verde era și rochia tovarășei mele de viață ce urmând un ritm neștiut, numai al ei, îmi bătea acum ușor mâna-mi așezată pe genunchi. Stăteam amândoi adăpostindu-ne de arșița ce se anunța cumplită sub veranda de șindrilă a prietenilor noștri și admiram pentru a mia oară dincolo de gardul proprietății turla falnică din piatră a bisericii fortificate din Apold. O admirasem și la treizeci și la patruzeci și tot așa... Nu, nu e vorba de Apoldul de sus, cum mereu se creează o confuzie în ghidurile turistice ale acestei țări atât de balcanice de altfel, țară din care am plecat și se pare că n-am plecat cu adevărat nici în urmă cu cinzeci și șase de ani. Urma acolo să...

Integral în versiunea online

Nevoia unor distincții sistematice

Ioana Miron

La început a fost gunoiul. Și gunoiul maidan s-a făcut. Găunos. Când ploaie, pe maidan miroase a zacuscă oțetită.

Marginile șanțului atârnă lângă șosea ca jumările de cauciuc ale unei mingi sparte.

Când plouă, maidanezii beau apă de acolo. Lipăie fericiți. Dau din coadă. Ling cu jind pielea curată, miros atent scalpul meu fără purici. Mă gândeam că în coșmar, adesea puricii simt cum le mișună câinii pe scalp.

Când mă plimb, îmi place să suflu în păpădii și să mișun printre copii. Să îi scarpin în cap. Să îmi trec degetele roase la vârf printre fire răzlețe și moi.

Batem mingea. O dăm de pereți, cum s-ar zice, scoatem untul din ea.

O vezi, n-o mai vezi? Am s-o dau fără jenă în geam. O să treacă

prin cioburi și gura vecinei, care-vasăzică *prin foc și pară*.

Când ți-e frică să nu fii certat, găsești mereu ceva de făcut. Și zâmbești.

Copiii aici zâmbesc mai rar. Provincia ustură.

Orașul mic îi înghesuie și mai tare.

Ei or să crească mici.

La noi au început să se facă din nou copiii.

Băieții pun capul pe burta mamei gravide și se gândesc la fotbal.

Burțile-mingi. Dumnezeu acolo sus are grijă de burțile-mingi. Tata spunea că femeilor cu burtă le doarme câte un inger în poală, gata să fie doici pentru gânguritorii prematuri sau la termen. Cumva-cumva, se poate. Poveștile nespuse trebuie căutate și despăturite.

Tata îmi citea mereu povești la culcare.

Cuvintele erau împăturite în cărți și scoteau zâne și alte zorzonele din astea numai în somn.

Dacă ai să fii om bun, ai să fii om mare.

De prea multă tăcere, poți face bătăture pe limbă. Și plângi.

Așa. Sacadat. Cu pauze de respirat. Cu sughit. Sau fără sughit.

Când îți faci în casă depozitar pentru umbră și te baricadezi în pat, asta nu-i de bine. Te împuținezi.

La orice non-stop, poți căpăta achiziții urbane de primă mână: covrig cu mac, șervetele de buzunar 50 de bani bucata fiecare. Mă uit. Pipăi prin pungă. Cumpăr.

Săru'mâna, o zi bună.

Mai poftim.

Aici în provincie facem câte o bucurie pe seară.

Aici creștem copiii cu covrigi și suc la cutie cu paiul.

Când eram mică, obișnuiam să bag noaptea degetul în buric. Musai arătător să fie. Uneori scoteam scame. Dar asta mai rar. Poate așa arată fetele deficitare: se autoexilează afară prin buric.

Integral în versiunea online

Vastă, melancolică, disperată-nserare!*

Petre Nechita

Fuseuse nevoie de 30 de penaltiuri pentru ca România să devină campioană mondială. Și încă două ore și 20 pentru ca Oana Pellea și celelalte trei actrițe să spună povestea familiei Hunsdorfer. Deși probabil că fuseuse nevoie de niște antrenamente și de ambiție chiar și la minifotbal. Iar povestea scrisă de Zindel și jocul Oanei Pellea se ridicau pe un anumit tip de muncă, bucurii și suferințe. Iar teatrul era mai mult sau mai puțin decât viața, niciodată doar viață și atât. El avusese nevoie de o oră și trei sferturi ca să ajungă pe jos la Obor, și apoi cu taxiul până la garsoniera de pe Alea Moinești.

Refuza să accepte moartea EI, acel accident stupid petrecut acum doi ani, care le înghețase relația într-un moment oarecare în care el se gândea mai ales la o promovare și un salariu mai mare.

Caști wireless sub părul Ei creș,
înfioat în lateral ca pelerina unui
supererou. Muzica zumzăind în
urechi. O trecere și un tramvai...
Nu fusese la înmormântare și nici
nu vizitase mormântul. Simțise
din prima clipă că acele imagini
îl vor face să o piardă definitiv,
să o scape într-un hău negru și
adânc, nefășit.

Avea în schimb o rețetă foarte clară, matematică de-a dreptul. Își amintea doar certurile lor, momentele de cumpănă, înrâncenările, privirile piezișe. Cu ele își dorea să trăiască, să se învelească, să le înțeleagă și să le accepte. Să se obișnuiască astfel cu greutățile. Cumpăra biletele la piese de teatru și se certa cu EA pentru că el ar fi vrut să facă altceva. Discutau în contradictoriu despre mutatul împreună. Și în felul ăsta o păstra vie și reală, cât se poate de reală, la fel ca un cod

care tastat în ordinea potrivită te poartă instantaneu în altă țară ori îți deschide porțile cine știe cărui muzeu ferecat pentru alții.

Nu zaharisea, nu idealiza nimic. Nu căuta să o toarne în ceară printr-o serie de clișee din filme romantice și dulcęgării, imagini zahariseite de vreo fericire închipuită. Relația lor era incertă în momentul în care EA traversase cu căștile înfipte adânc în urechi. Și el nu era vreun personaj de carte. Doar cărțile sunt mai-mult-decât-viața sau mai-puțin-decât-viața pentru că nici viața nu e pur și simplu viață. E o zbatere, o căutare, un continuu drum. E mai mult, mai duros, mai iubit, mai piperat, mai cald, mai adânc, mai rece, mai alunecos. Viața fiecăruia e mai-mult-decât-viața sau mai-puțin-decât-viața.

Îi plăcuse piesa văzută acum
două ore. De pe tărâmurile dincolo

de orice se poate visa, spuneau acolo. Și la asta își dorea să ajungă, chit că drumul era plin de spini, ca o grădină uscată din care mai rezistau doar uscăciunile. Doar viața te sufocă, te înecă. Și totuși... Îi supraviețuiești... Uneori.

...o istorie de cauciuc ars.**

Integral în versiunea online

* *Orbitor* (Aripa dreaptă), Mircea Cărtărescu, pag. 540, Humanitas

** *Fantoma din moară*, Doina Ruști, pag. 347, Polirom.

Pun pariu

Pun pariu că nu ai câștigat niciodată, indiferent despre ce e vorba. Pun pariu că nu ai pariat și că nu ai riscat nimic. Spune-mi cât de mult sens are să mergi la sigur și să ai o plasă de siguranță în spate. Știi că nu ești funambul.

Spune-mi ce crezi despre superstiții și că nu ai niciuna. Eu o să știu că nu ai jucat niciodată și că înțelegi puține. Pun pariu că tu nu vezi tipare acolo unde nu sunt. După zece rotiri și zece pierderi la rând, Universul se mișcă o idee mai încet. Dacă mouse-ul era mai drept sau apăsați puțin mai tare, nu mult, doar puțin, atunci ai fi câștigat. Spune-mi că-i noroc când într-un joc de cinczeci-cinczeci o nimerești. Ce prostie. Nu, e știință pornită din burță, când intestinalele ți-au spus tot ce trebuia să știi. E cinczeci-cinczeci doar când pierzi.

Pun pariu că viața ta e împărțită în ore, zile, luni, zile de naștere, sărbători, concedii și somn. A mea e împărțită în intervale de o secundă și jumătate, timpul necesar celor cinci coloane și cinci role să se așternă în ordinea corectă, ordinea în care leul meu devine ori cinci ori o mie. De cele mai multe ori, leul meu dispare, dar spune-mi de ce crezi că este o secundă și jumătate și nu mai mult sau mai puțin? Pun pariu că nu știi, dar o să-ți spun eu. Atât îi ia creierului să moară. De acolo trăiești doar cu substanțe chimice, care te fac să apeși o dată și apoi iar și iar și iar și iar și iar și iar și iar și apoi mai apeși odată. O secundă jumătate de suspans, tensiune și chin în care îți aștepți răsplata. Dacă joci suficient de mult, nici nu o mai aștepți, apeși doar să primești amărâta aia de substanță.

Pun pariu că știi teorema lui Pitagora, dar mai pun pariu și că dacă o să te joci cinci ore cu mine, nu o să mai știi nici măcar cum te cheamă. Cinci ore perfect împărțite în intervale egale de promisiuni de îmbogățire, cinci ore de dezamăgiri și în care ai uitat de tine. Spune-mi dacă îți amintești ce spunea Spinoza când nu ai mai primit dopamină și când ridici capul din monitor totul este gri, atât de gri. Pun pariu că o să îți vină greu să rezolvi o ecuație în momentele alea și nici măcar nu aveai idee cât de ușor poți să uiți cât face unu plus unu.

Spune-mi că e o prostie
că pierde bani așa, că logic ar fi

să investesc sau să-mi cumpăr lucruri. Așa îi miros pe oamenii care nu au jucat niciodată, judecă totul în argumente valide și invalid e doar jucătorul. Pun pariu că nu o să înțelegi când o să-ți spun că mi se pare scumpă o pereche de adidași care costă jumătate din ce am pierdut aseară.

1 Mai spune-mi că nu învăț
nimic din toată treaba asta și
o să te întreb dacă trăiești să
înveți. Ce-am învățat azi la job
când șeful a spus o prostie? Cum
putem să măsurăm treaba asta?
Cum te-ai simțit? Dacă-mi dai un
video de pe YouTube de la vreun
Ted o să vomit pe tine și asta ți-o
promit. Pun pariu că nu înțelegi
de ce pozitivitatea este așa de falsă
și probabil nici nu te-ai întreat
vreodată.

Integral în versiunea online

Sezon deschis

Matei Bălan

Porumbelul pe care îl împușcase cu arma cu aer comprimat nu era foarte mare. Era la fel de mare ca mâna lui și la doisprezece ani, mâna aia nu era foarte mare. Nu încă, oricum. A urmărit pasărea cum bătea din aripi furioasă și disperată în timp ce cădea printre copaci până când a lovit pământul cu o bufnitură înfundată. A mai stat cu ochii pe ea ceva timp, câtă vreme încă mai mișca, până când s-a oprit, iar după aceea a început să-i pară rău pentru ce făcuse și imediat a început să își dorească să întoarcă lucrurile cumva. Să facă astfel încât

ființa aia mică și fără apărare să fie din nou în viață, să se ridice și să zboare de acolo. Dar nu avea ce să mai întoarcă.

Odată ce împuști ceva viu, acel ceva tinde să moară.

Odată ce lucrurile sunt moarte, ele tind să rămână așa.

Nu ai cum să întorci așa ceva. Știa asta. Și totuși, încă spera. Strângând pușca în mâini de pat și de țevă și privind la micul corp teapăn de pe pământ, din fața lui, încă spera. A sperat multă vreme.

Nimic notabil nu s-a mai întâmplat după aceea, cu excepția

faptului că s-a dus acasă și și-a aruncat pușca în dulapul cu arme lângă cea a tatălui său, și și-a promis că nu se va mai uita niciodată la ea și nu o va mai atinge niciodată. Cu excepția faptului că atunci când mama lui a ieșit din bucătărie, ștergându-și mâinile de treaba pe care o avea acolo și l-a întrebat dacă vor adăuga porumbel pe meniul de la cină, i-a răspuns cu un furios „Nu!”, cum doar băieții de doisprezece ani știu să producă. Apoi s-a dus în camera lui, trântind ușa după el și a dat drumul la muzica plină de furie pe care

fratele său plin de furie i-a lăsat-o înainte de a pleca la război. A dat volumul cât de tare a putut, până când avea să audă o bătaie la ușă sau pur și simplu urlete care îi vor spune să dea mai încet.

Era prima dată când omorâse ceva.

Până azi

Până azi, nu am știut cine sunt. Adică știam, dar mi se părea că lipsește ceva. Că undeva în mine o voce sau o față zămbitoare stă pitită, așteptând un semn. Poate un om care s-o privească și să-i arate că lumea nu e atât de rea și că n-o să moară dacă-și va pune pe pauză grijile și scenariile. Că oamenii în esența lor nu sunt vanitoși, egoiști, dornici de călcat pe cadavre și avizi după averi, ci poartă cu ei vocea de copil care le spune că au nevoie de iubire. De o îmbrățișare și-o încurajare chiar și-atunci când au greșit, că au făcut rău, au spart un geam, au lovit un animal

sau au bătut un copil, au luat note proaste sau n-au mâncat tot din farfurie, dar sunt capabili să învețe, să copieze un comportament și o ținută pe care părinții le-o pot oferi. Dar mulți au fost respinși, multora li s-au refuzat nevoile primare și ei și le-au construit cum au știut ei. Pe o bază nesănătoasă, dar au peticit ei acolo un eu. Și-au creat ziduri de protecție, au învățat cum să se adapteze și să-și pondereze teama viscerală că nu sunt buni, că lumea e un spațiu pe care e necesar să-l pună sub semnul întrebării și să-l stoarcă de tot, să-i vadă pe ceilalți oameni ca pe niște competitori,

Dorian Dron

dușmani, animale care vor să-i ia lui bunurile și să-l fraierească. Așa că n-a mai zămbit, a devenit eu. N-am mai zămbit, iar copilul din mine a fost redus la tăcere. Acum nu mai are voce. Abia dacă mai aud un zumzet de albine, ceva care să-mi aducă aminte de el. Sau cel puțin așa a fost până azi, că mi s-a întâmplat un fapt ce m-a făcut să deschid

ochii. Am mers pe pietonală, lângă o apă curgătoare. Oamenii alergau, niște copii se dădeau pe bicicletă, câțiva părinți cumpărau vată pe băț de la o tarabă și apa clipocea, răspunzându-i soarelui ce-o încălzea. Pe dig, un bătrân privea orizontul, alături de-o pisică. Nu nepoți, copii, nu soție, prieteni. Nimeni. Singur cu o pisică ce privea și ea orizontul. Din când în când se lungea, venea în poala lui și se gudura. Torcea ușor, lăsând aerul și soarele să le aducă aminte de acel copil care avea o voce. Și o lacrimă curgea pe chipul bătrânului, ștersă de vânt sau de lăbuța pisicii.

Mândrie

Nimic nu-i mai necruțător decât trufia umană. Exacerbată în toate manifestările ei, mândria te poartă în momente pe care nu ți le poți imagina altfel. Plăcute sau neplăcute.

Casele cu tichie de mărgăritar, cu centură de smaragde verzi ca iarba cea mai iarbă, împănate cu atâtea vieți consumate în ele, arzând de bucurie ca un foc veșnic, se ivesc în spatele trufiei oamenilor. Oamenii sunt singurele animale care nutresc acest

sentiment, nu îl arată prin colți, prin rânjete, prin creste zburlete, îl arată în ochi, deschid larg pleoapele și dau drumul șuvoiului de ură. Doar oamenii urăsc. Doar oamenii sunt mai pestriți decât coada unui păun, doar oamenii pot umbla goi

crezând că au cele mai de preț vestimente pe ei, doar ei pot duce rasa umană spre disprețul tururilor animalelor.

Cu surle și cu trâmbițe sfârșitul tuturor lucrurilor ia naștere odată cu nașterea oamenilor. Dragonii fug, dispar, șobolanii pleacă în cârduri, păsările devin migratoare, rămân târâtoarele.

Apele nu spală vanitatea, spală doar animalele, curăță o imagine, nu limpezesc priviri și nu izbăvesc de cel rău.

Așa cum o mână spală pe alta, la fel ulciorul nu merge de multe ori la apă.

Și cum toate proverbele au un sâmbure de adevăr, va veni vremea când cine se va uita în oglindă se va vedea pe dinăuntru, hăd, ilustru predecesor al unui urmaș inexistent.

Nu tot ce zboară se mănâncă, asta știm toți, dar sufletul ne place să-l ciugulim din când în când. Doar așa nu va mai ținti spre soare.

Leul ruginit

Femeia îl privea nedumerită cum ținea băiatul gălețușă roșie plină cu metal sclipitor.

– De unde ai asta?

– Păi, să-ți explic, spuse el trăgându-și suflul, ca un bărbat mare și de-acum obosit pentru că adusese acasă vânatul cu care își va putea hrăni familia. M-am dus la apă, am făcut o baie și apoi mă jucăm în nisip și pentru că mă plictiseam m-am dus la butoaie.

– Ți-am spus că n-ai ce căuta singur pe-acolo? Sunt atâtea locuri periculoase! Îl întrerupse mama.

– Stai să-ți zic...am găsit un leu ruginit. Și era o sală de jocuri și am jucat leul ăla și-am câștigat o sută cincizeci de lei, au rămas doar o sută patruzeci că am dat femeii ăleia cinci lei și pe găleată soră-mii am dat cinci lei.

– De ce ai dat femeii ăleia cinci lei? întreba mama mirată.

– Că mi-a schimbat leul ruginit, că nu intra în aparat, să știi, și ea a fost așa de bună și mi-a dat

un leu de-ăla bun. Și am câștigat doi, apoi am pierdut unul, că l-am pierdut la joc și la ultimul am câștigat o sută cincizeci de lei.

Mama îl privea neîncredătoare, sora-să intră în căsuța după zgomot și când a văzut gălețușă roșie a început să aplaude bucurasă.

– Pentru mine?

– Pentru ține, pitico! spuse băiatul golind gălețușă pe pat, sub ochii mamei sale, dăruind soră-sii gălețușă cu jucării, mult dorită.

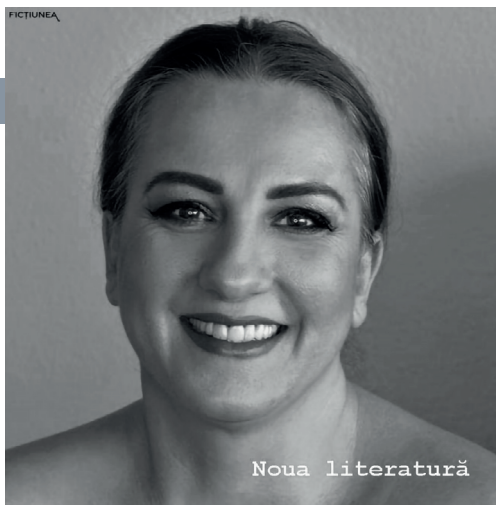
Era stângaci în prezența lor, dar acum, s-a simțit pentru prima

oară bărbat. Mama își duse mâinile la obraji parcă nevenindu-i să creadă isprava fiului ei. Mamă și fiu, s-au privit preț de o clipă și mama părea că-i mulțumește adânc din priviri. Băiatul a devenit brusc om mare în ochii ei, care de-acum avea grijă de familia lui.

– Propun să mai stăm două zile, spuse mama, ce zici, ai vrea?

– Aș vrea, spuse băiatul.

– Și mergem numaidecât să luăm câte ceva de mâncare și un tricou care să-ți vină mai bine decât ăsta, ce părere ai?

Maria Erzian

– Lasă mamă, că aici merge și ăsta, mai bine strângem bani pentru tenișii pentru școală. Mai sunt două săptămâni și începem școala.

Mama își trecu degetele prin părul carlionat și răvășit al băiatului așezat pe pat care acum rânduia banii în fișicuri de câte zece, apoi îi așeza ca pe niște soldați pe fața de masă albă. Din acel moment, mama a știut că n-are de ce să-i fie vreodată teamă pentru fiul ei, creștea cum trebuie, învățase, Dumnezeu știa cum și de unde, cât de greu se ține o familie. Se așeză pe scaunul de la masă privind-și copiii, „unica realizare remarcabilă a vieții mele”, gândi ea, alături de generațiile de copii ce-i trecuseră pragul în sala de clasă. Fără să-și dea seama, acolo, adunată în acea cămăruță, era toată lumea ei. Și, pentru prima oară, în foarte mult timp și-a permis să zâmbească nefind-o frică de ziua de mâine.

Integral în versiunea online

Omul negru

Daniela Toader

Tanti Berta era o bucătăreasă excelentă. Cel puțin așa spuneau mama și bunica și la fel spuneau și părinții celorlalți copii. Gătea bine și ne făcea să radem. Cel mai mult și mai mult îmi placea șarlota cu lămâie și ciocolată pe care o făcea și pe care ne-o pune în farfurie în fiecare dimineață, la micul dejun. Nu era ca și cum am fi mâncat pâine unsă cu unt de luna și până sâmbăta. Nu, șarlota lui tanti Berta era cu adevărat grozavă.

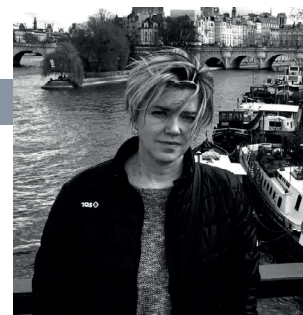
Noi eram mulți, cam douăzeci și ceva, și făceam numai năzbătii. Atunci tanti Berta se supăra pe noi și ne spunea că ne dă la omul negru din pod. Știa el ce să facă cu noi. Că ne cunoștea pe toți și abia aștepta să ne mănânce.

Mie, de exemplu, îmi era foarte frică de omul din pod. Mi-l imaginam mai rău decât un clown,

mic și negru, cu o pălărie verde, țuguată, pe cap și cu picioare de broască. Uneori avea cioc, alteori era pe jumătate animal. Sau pasăre. În unele nopți chiar îl visam. Se făcea că fugi după mine și mă prinde și apoi se făcea că-și ia zborul, cu mine în cioc. Și eu mă zbăteam în ciocul lui, să scap, dădeam din mâini și din picioare și el, pentru că trebuia să fie atent la cum zbură, să nu se ciocneasă de blocurile de zece etaje din cartierul de la marginea orașului, uneori mă scapă. Și nu știu cum se făcea că nu mă durea niciodată când cădeam, adică nici nu simțeam. De cele mai multe ori mă trezeam și începeam să plâng și atunci mama se trezea și ea și mă întreba ce s-a întâmplat, dar mie îmi era rușine să-i spun, că eram deja mare, îmi ștergeam doar lacrimile și mă culcam la

loc. Dar nu adormeam imediat. Ca să adorm, trebuia să-mi imaginez ceva frumos. De exemplu, un păun. Sau un cal. Pe vremea aceea erau animalele mele preferate. Pentru că nu le văzusem niciodată. Noi aveam doar găini și, înainte să mă nasc eu, un porc și-un câine. Pe porc îl tăiau în fiecare iarnă și pe câine l-a otrăvit un vecin.

Și, totuși, chiar dacă îmi era atât de frică de omul negru din pod, uneori nu mă puteam abține. Îmi aduc aminte cum, odată, tovarășa educatoare ne-a dus să ne arate centrul orașului și ne-a pus să mergem doi câte doi, iar mie mi-a venit, așa, deodată, să mă tăvălesc pe jos, pe trotuarul plin de praf și să urlu ca din gură de șarpe, că nu vreau să văd centrul orașului. Tovarășa educatoare, cu toate că îmi era un fel de a doua

mamă, trebuia să fie un fel de a doua mamă și pentru ceilalți copii, așa că m-a lăsat să urlu până n-am mai putut. Unii oameni, care treceau pe lângă mine, ziceau că așa ceva nu se face, cum să lași un biet copil să urle până nu mai poate, iar alții se făceau că plouă și uite așa am urlat până când toată clasa a văzut centrul orașului, în afară de mine, și, apoi, după ce m-am plictisit să urlu, m-am întors singură la grădiniță și i-am povestit lui tanti Berta cum a fost și ea m-a strâns la piept și mi-a spus că omul negru din pod e doar o invenție, să nu mă mai gândesc la el niciodată.

Finalul amintirilor

Cornel Samara

Nu puteam să închei amintirile bunicii Cornelia fără să spun ce s-a întâmplat cu familia ei și cum a ajuns în România. Tot în Grecia la Livezi s-au mai născut fratele ei Niculache și sora Saveta.

Apoi încă o soră, Maria, care a murit la numai doi ani. Bunica mai ținea minte doar că la moartea ei nu au putut să aducă preot, ci o femeie care a cântat la groapă.

Apoi a murit baba Franga.

În 1928 a plecat cu familia în România, regiunea Cadrilater, ca parte a programului de colonizare al statului român. Au fost repartizați într-un sat lângă Silistra. Și-au construit o casă mare și frumoasă, în jurul căreia cultivau dovleci. Aici s-au născut frații Neli, Cocea și sora Fanula.

Iori și cu Zoia Milianu au rămas în Grecia. Nu i-a mai revăzut niciodată.

În Cadrilater, Mihai a fost și mai înstărit pentru că a știut să-și sporească averea. Avea multe ogoare, animale și zece hectare de pădure.

A deschis o cafenea unde se strângeau bărbații ca să joace

domino și să mănânce năut prăjit și rahat. Cornelia și-l aducea aminte întotdeauna cu o râșniță de cafea din alamă în mână și cu o țigară Plugarul în colțul gurii. Clienții cu dare de mână comandau un bulgăre de zahăr Bod la fiecare cafea. Restul foloseau un bulgăre la două cafele. Pe atunci zahărul nu se punea în ceașcă.

Puneai limba pe bulgărele de zahăr apoi luai o gură de cafea.

Doisprezece ani mai târziu au pierdut casa și averea când statul român a cedat Cadrilaterul în anul 1940 prin Tratatul de la Craiova. Cu hainele de pe ei și o căruță, familia Caracostea s-a mutat în județul Tulcea, într-un bordei din stof.

Străbunicul Mihai a murit de inimă rea la 49 de ani.

L-a urmat la scurt timp Niculache, căzut pe frontul din Ucraina în 1942. Avea doar douăzeci și unu de ani.

S-a dus și Saveta din cauza meningitei. Tot tânără și nemăritată.

Fratele Neli a murit și el de tânăr într-un tragic accident. Batoza pentru treierat l-a zdrobit pur și simplu. Cureaua utilajului i-a agățat măneca puloverul. A lăsat în urmă un băiat de doi ani și o fată de un an.

Zdrobită de durere, moare și Ecaterina Caracostea fostă Milianu.

Pentru mezinii Cocea și Fanula, Cornelia a fost ca o mamă. Erau cu șaptesprezece și cu nouăsprezece ani mai mici decât ea.

Bunica s-a măritat la rândul ei și a avut doi copii, pe Mihai și Yana, dar în doi ani rămâne văduvă. S-a recăsătorit cu Tache Gioga, un văduv aromân tot din Livezi. Acesta avea deja patru copii: Costa, Teia, Maria și Tana. În 1949 se naște singurul lor copil, Ecaterina Gioga. Adică mama mea.

Celei care, fără să mă piardă, încă mă caută

Mihai Bălăceanu

mintea ta a trecut dincolo de cele douăzeci de vămi ale văzduhului a făcut un arc peste timp și spațiu și s-a întors în întunericul primordial acolo unde nu era nici ființă, nici neființă și tocmai atunci se aude cheia în ușă și apar eu cu zahăr în colțul gurii și o mutră tâmpă pe unde ai umblat, mă băiete, dacă ai ști cât te-am căutat! ai strigat și ai țâșnit din fotoliu la mine îți venea să mă bați, să mă iei în brațe și să mă pupi în același timp dar ai ales să plângi de bucurie.

La *Playback* se râde mult

Iulia Rugină

Am avut permanent întrebări legate de publicul căruia i se adresează, de fapt, *Playback*.

Inițial, am crezut că va vorbi mai bine generațiilor care au trăit perioada anilor '80 în România comunistă, pentru că exact această perioadă e evocată în film. M-a surprins apoi numărul mare de tineri care au rezonat cu filmul. Am crezut, apoi, că e un film în esență românesc, că nu poate fi total înțeles decât de cineva care a trăit sau trăiește încă în România, pentru că accesează o memorie colectivă, dar și foarte personală, care e cumva imprimată în identitatea noastră.

Întâlnirea cu publicul din Seattle de pe 4 noiembrie, prima proiecție publică a filmului în Statele Unite, a fost cu totul specială și foarte importantă pentru mine în a înțelege în totalitate ce film am făcut. Publicul a fost mixt, format pe jumătate din români din diaspora și pe jumătate din public american cinefil (proiecția s-a desfășurat la SIFF Cinema Uptown, un loc care are, înțeleg, deja propriul public format, educat în cinema european și filme de festival), vârstele spectatorilor au fost foarte diferite, așa că mi s-a părut ocazia perfectă ca acest film

să vorbească foarte multor oameni diferiți deodată. Nu pot vorbi în numele fiecăruia, dar îmi bazez impresiile pe sesiunea de Q&A, energia din sală și discuțiile cu unii dintre spectatori, după film.

La *Playback* se râde mult în general, s-a întâmplat așa și de data asta, dar uneori s-a răs și în

alte locuri decât în România, la situații mai subtile, pe care m-am bucurat că publicul le-a simțit. Se și plânge și s-a întâmplat asta și acum, e drept că publicul cu origini românești. Două adolescente născute în Statele Unite mi-au zis că le-a plăcut enorm. Bunica uneia dintre ele trăise în România.

Iar o parte din publicul American doar s-a amuzat în fața unui soi de exotism pe care nu l-a trăit.

Proiecția asta a fost o experiență extrem de importantă pentru mine ca cineast. Iar ce se întâmplă la Festivalul Filmului Românesc din Seattle e cu adevărat necesar. Întâlnirea cu un public mixt, educat în cinema pe de o parte și conectat la România pe de altă parte, unește într-un mod foarte uman oamenii de film, cineștii de public și România de SUA, cultural și emoțional, adică așa cum cred eu că e bine să facă cinema.

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: editura LITERA
Distribuție: Librăriile Cărți-rești

© Ficțiunea OPTm

REDACȚIA

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 8 lei

Un colibri de topaz

Laurențiu-Ciprian Tudor

Dacă tai venele unui poet
atunci când el a trecut dincolo
peste granița lumii
la fierăria razelor
nu o să curgă sânge
o să curgă mult albastru
uneori turcoaz
și uneori verde
apoi la un moment dat
va ieși
un colibri
de topaz.

